

PAPER DETAILS

TITLE: Öğretmenlerin Covid-19 Pandemisi Öncesi ve Sonrasındaki Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Sakarya İli Örneği)

AUTHORS: Neslihan İPEKLI, Osman TİTREK

PAGES: 29-49

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2027984>

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Sakarya University Journal of Education Faculty

e-ISSN: 2717-6401

Öğretmenlerin Covid-19 Pandemisi Öncesi ve Sonrasındaki Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Sakarya İli Örneği)

Neslihan İpekli*, Osman Titrek**

Makale Bilgisi	ÖZ
Geliş Tarihi: 15.10.2021	Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin 2019 yılı Kasım ayında Çin'in Wuhan eyaletinde ortaya çıkan COVID-19 koronavirus pandemisinin Türkiye'yi de etkisi almaya başlamasıyla eğitim-öğretim sistemimizde geniş yer tutan uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, pandemi öncesinde ve sonrasındaki düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmanın evrenini Sakarya ilinde görev yapmakta olan 13.422 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında Sakarya ilindeki resmi ilköğretim, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan ve yansızlık kuralına dayalı olarak basit tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle belirlenen 723 öğretmen oluşturmıştır. Nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada verilerin toplanması için iki ayrı form kullanılmıştır. Bunlardan birincisi katılımcıların demografik bilgilerinin yer aldığı kişisel bilgi formudur. Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutum düzeylerini ölçmek amacıyla Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. İstatistik programı ile çözümlenen veriler Kruskal Wallis, ANOVA ve t-testi analizinden yararlanılarak analiz edilmiş ve anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre uzaktan eğitimin avantaj belirten maddelerine katılım oranının pandemi öncesine göre düştüğü, sınırlılık belirten maddelerine katılım oranının ise az da olsa yükseldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma bulguları değişkenler özelinde değerlendirildiğinde pandemi öncesi ve sonrasında ölçeğin avantaj boyutunda, cinsiyet, mesleki kıdem, okul türü, branş, bilgisayar kullanma düzeyi ve uzaktan eğitime yönelik eğitim alıp almama değişkenlerine göre anlamlı farkların ortaya çıktığı, sınırlılık boyutunda ise yalnızca branş değişkenine göre anlamlı bir farkın ortaya çıktığı saptanmıştır. Anahtar Sözcükler: Öğretmen, uzaktan eğitim, tutum, pandemi
Kabul Tarihi: 09.06.2022	
Basım Tarihi: 30.06.2022	

Makale Türü: Araştırma Makalesi

* Müdür Yardımcısı, MEB, Sakarya - Türkiye, ipeklineslihan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8117-6416

** Prof. Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya -Türkiye, otitreks@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8176-4958

Kaynakça Gösterimi: İpekli, N. & Titrek, O. (2022). Öğretmenlerin Covid-19 Pandemisi Öncesi ve Sonrasındaki Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Sakarya İli Örneği). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-49. doi: 10.53629/sakaefd.1009972

Citation Information: İpekli, N. & Titrek, O. (2022). Teachers Before and After the Covid-19 Pandemic Analysis of Attitudes Towards Distance Education(Example of Sakarya). *Sakarya University Journal of Education Faculty*, 22(1), 29-49. doi: 10.53629/sakaefd.1009972

Teachers Before and After the Covid-19 Pandemic Analysis of Attitudes Towards Distance Education(Example of Sakarya)

Article Information	ABSTRACT
Received: 15.10.2021	The purpose of this research is to examine teachers' attitudes towards distance education, which has a large place in our education system, as the COVID-19 coronavirus pandemic that emerged in Wuhan province of China in November 2019 began to affect Turkey, and their levels before and after the pandemic. The universe of the research consists of 13,422 teachers studying in Sakarya Province. The sample of the study consisted of 723 teachers studying in official primary, secondary and high schools in Sakarya in the 2020-2021 academic year and determined by simple random cluster sampling method. In this study, in which the descriptive survey model was used, one of the quantitative research designs, two separate forms were used to collect the data. The first of these is the personal information form containing the demographic information of the participants. In order to measure the attitude levels of teachers towards distance education, the Attitude Scale towards Distance Education was used. The data analyzed via statistic package program were interpreted by using Kruskal Wallis, ANOVA and t-test analysis and the level of significance was taken as 0.05. According to the results of the research, it was found that the rate of participation in the items indicating advantage of distance education decreased compared to the pre-pandemic period, and the rate of participation in the items indicating limitation increased, albeit slightly. When the research findings are evaluated in terms of variables, there are significant differences in the advantage dimension of the scale, gender, professional seniority, school type, branch, level of computer use and whether or not they have received education for distance education before and after the pandemic has been found to occur.
Accepted: 09.06.2022	
Published: 30.06.2022	
Keywords: Teacher, distance education, attitude, pandemic.	
Article Type: Research Article	

1.GİRİŞ

2020 yılı başında tüm dünyayı etkisi altına almaya başlayan Covid-19 salgını insanlık tarihi boyunca karşılaşılan önemli krizlerden biridir. Covid-19 salgını dünya genelinde başta sağlık olmak üzere finans, eğitim ve sosyal hayat gibi pek çok alanda önemli değişimlere yol açmıştır (Alpago ve Alpago, 2020). Türkiye’de ilk COVID-19 vakası 11 Mart 2020’de saptanmıştır. Türkiye’de ilk vakanın açıklanması ile eğitim kurumlarında bireylerin ve eğitim-öğretim sisteminin sağlığı açısından bir durum değerlendirmesi yapılmış ve eğitime bir hafta ara verildikten sonra 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılının sonuna kadar uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir. 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılının ilk döneminde Ekim ayı başında okullar kademeli ve seyretilmiş olarak yüz yüze eğitime açılmış olsa da 15 Kasım 2020 itibari ile tekrar uzaktan eğitim uygulamasına geçilmiştir. Sonrasında 2021 Mart ayı başında tekrar kademeli ve seyretilmiş olarak yüz yüze eğitim devam ettirilmek istenmiş ancak artan vaka sayılarından dolayı Nisan ayı ortasında tekrar uzaktan eğitim sürecine devam edilmiştir.

Tüm dünyanın Covid-19 ile mücadele verdiği bu dönemde UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) verilerine göre, salgın süresince 194 ülkede toplam 1 milyar 646 milyon öğrencinin etkilendiği rapor edilmiştir. Bu veriler dünyadaki öğrencilerin yüzde 91’inden fazlasının pandemi sürecinden etkilendiği anlamına gelmektedir. Doğal olarak tüm dünyada olduğu gibi ülkemiz de bu salgından etkilenmiştir (Akbulut, Şahin ve Esen, 2020; Balci ve Çetin, 2020). Bu etkileri azaltma için acil durum senaryoları devreye alınmış ve eğitim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Böylece uzaktan eğitim deneyimi olan, olmayan tüm öğrenci ve öğretmenler bir anda kendilerini uzaktan eğitim faaliyetlerinin içinde bulmuştur.

Uzaktan eğitim asırlar öncesinden günümüze uzanan, içinde bulunduğu dönemin mevcut teknolojilerini pragmatist bir yaklaşımla kullanan, öğrenen-öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırları kaldıran disiplinler arası bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır (Bozkurt, 2017; Elçiçek, 2021a). Uzaktan eğitim; zamanın ve mekânın sınırlarını ortadan kaldırarak, bireylerin kendi öğrenme hızlarında ilerlemesini destekleyen eğitimlerin, eğitim materyallerinin ve kaynaklarının elektronik ortamda katılımcılara sunulduğu etkili bir yöntem olarak tanımlanabilir (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Uşun (2006), uzaktan eğitimi, kaynak ve alıcıların birbirlerinden uzak ortamlarda bulunduğu, bireysellik, esneklik ve bağımsızlık özellikleri bulunan, iletişimin ve etkileşimin teknik araçlarla sağlandığı bir eğitim teknolojisi uygulaması olarak tanımlar. Uzaktan eğitim; eğitim hizmetinin daha geniş kitlelere götürülmesi, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, bireysel ihtiyaçlara göre kolay

güncellenebilir olması, eğitim maliyetlerini düşürmesi, farklı mekânlardaki uzmanlardan yararlanabilmesi ve öğrenen merkezli olması bakımından geleneksel yöntemlere göre avantajlı görülmektedir (Cavanaugh, 2001; Mupinga, 2005; Şen, Atasoy & Aydın, 2010). En kısa tanımıyla uzaktan eğitim, zaman ve mekândan bağımsız olarak bilgi ve iletişim teknolojisi araç ve gereçlerinden faydalananarak gerçekleştirilen ekonomik ve etkileşimli bir eğitim modelidir (Gökçe, 2008, 2). Uzaktan eğitim, genel olarak, farklı mekânlarda bulunan öğretmen, öğrenci ve öğretim materyallerinin uygun bilgi ve iletişim teknolojisi araçları kullanılarak bir araya getirilmesi olarakta ifade edilebilir.

Uzaktan eğitim uygulamalarına çeşitli sebeplerle örgün eğitim sistemi içerisine dahil olamayan bireylerin eğitim hizmeti alabilmelerini sağlamasının yanı sıra alınmak istenen eğitimin uzak bir merkezde olmasından, mesai saatleri eğitim almaya uygun olmayan veya yaşına uygun yaşam boyu öğrenme etkinliklerine katılmak isteyen bireylerin de ihtiyaçlarına cevap vererek gelişimlerine katkıda bulunmasının yanı sıra pandemi gibi zorunluluk haline gelen bir uygulama olduğu şüphesizdir. Uzaktan eğitim süreçlerinde mekân ve zaman esnekliğinin olması ve ölçme ve değerlendirme araç süreçlerinde alternatif çözümler sunması da yine yaygınlaşma nedenleri arasında sayılabilir (Kaya ve Önder, 2002; Uşun, 2006).

Uzaktan eğitim uygulamalarının örgün eğitimde ortaya çıkan sorunlara alternatif olma konusunda avantajlı yönlerinin yanında bazı sınırlılıkları da söz konusudur. Uygulamalı derslerde yetersiz kalma, bireylerin sosyalleşmesinin önünde engel oluşturma, iletişim araçlarının yetersizliğinden kaynaklı sorunlar ve öğrenenlerde bu durumlara bağlı oluşan motivasyon eksiklikleri uzaktan eğitimin bu sınırlılıklarından en önemli görülenler olarak ön plana çıkmaktadır (Ağır, 2007).

Uzaktan eğitimin sınırlılık ve avantajları göz önüne alındığında; yaşanan herhangi bir beklenmedik durumda eğitim faaliyetlerinin aksamadan devamını sağlamak uzaktan eğitimin amaçları arasındadır (Can, 2020; Kaçan ve Gelen, 2020; Karakuş ve Yanpar Yelken, 2020). Dolayısıyla uzaktan eğitimin amacı göz önüne alınacak olursa COVID-19 pandemisi ile eğitim kurumlarının dijital modeli bir anlamda teste tabi tutulmuştur. Bu bağlamda uzaktan eğitim bir seçenek değildir; eğitim süreçlerine devam etmenin tek yolu budur. Yükseköğretim kurumları %100 uzaktan eğitim sistemlerini uygulamaya zorlanmıştır. Hodges, Moore, Lockee, Trust ve Bond'un belirttiği gibi, acil durum uzaktan öğretim sistemleri ile çevrimiçi öğretim sistemleri arasında açık bir fark vardır. Yaşanan olağanüstü durumlarda eğitim hizmetinin devamlılığını sağlayabilmek için devletten alternatif yollar geliştirmesi beklenmektedir (Kahraman, 2020; Zhou, Li, Wu ve Zhou, 2020). COVID-19 salgını sebebiyle meydana gelen krize karşın hızlı bir çözüm olarak yüz yüze eğitime göre yapılanmış eğitim kurumları, yüz yüze eğitimin yerine web tabanlı uzaktan eğitim ile dersleri ve programları devam ettirmek açısından ivedilikle çalışmalarına başlamış ve hızlı bir şekilde uzaktan eğitime geçiş yapmıştır (Gewin 2020; Lau, Yang, & Dasgupta, 2020). Bu geçiş oldukça hızlı gerçekleştirildiğinden dolayı öğrenciler için olduğu gibi öğretmenler için de uzaktan eğitimin gereklerine uyum sağlamaları konusunda herhangi bir değerlendirme yapılamamıştır (Iyer, Aziz, & Ojcius, 2020).

Uzaktan eğitimin zorunluluk haline geldiği pandemi sürecinde, hedeflenen başarıya ulaşılmasında çeşitli dinamikler önemli rol oynamaktadır (Koca ve Tural, 2021). Bu dinamiklerden biri de uzaktan eğitim sürecinin önemli aktörleri olan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarıdır (Ağır, 2007). Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin sahip oldukları algı ve görüşler, uzaktan eğitimin verimliliğini etkileyen unsurların başında sayılmaktadır (Başar vd., 2019) Araştırmalar gösteriyor ki, zorunlu uzaktan eğitim sisteminin önemli öznesi konumundaki öğretmen ve öğrenciler bu süreçte önemli deneyimler edinmiştir (Aydemir, 2021; Yolcu, 2020). Bu deneyimlerine bağlı olarak uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının belirlenmesi uzaktan eğitim sürecinin yönetimi konusunda önemli ipuçları sağlayacaktır. Tutum sözcüğünün anlamı "tutulan yol veya davranış" olarak tarif edilmiştir (TDK, 2005). Özbaş (2016) tutumu bir nesne veya davranışa ilişkin olumlu/olumsuz tavır sahibi olma olarak tanımlamıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitimde üstlendikleri görev, sorumluluk ve rolleri amacına uygun olarak benimsenmesi ve yerine getirmesi adına uzaktan eğitime yönelik algı ve tutumlarının olumlu yönde olması gerekmektedir. Uzaktan eğitime yönelik algı ve tutum, öğretmenlerin bu alandaki duygu durumlarının yanında, süreçteki davranışları üzerinde de etkileyici ve yönlendirici bir etkiye sahip olacaktır. Uzaktan eğitim faaliyetlerinin beklentileri karşılaması adına, uzaktan eğitime yönelik algı önemli bir faktör olarak görülmektedir (Başar, Arslan, Günsel & Akpınar, 2019). Bu anlamda uzaktan eğitim süreçlerinde öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik algı ve tutumları dikkate değer kavramlardır. Sonuç olarak bu çalışma, yukarıda belirtilen durumlar göz önünde bulundurularak Covid 19 dönemi uzaktan eğitim sürecinde yer alan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik algı ve tutumlarının incelenmesi gerekliliğinden hareketle gerçekleştirilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Literatürde uzaktan eğitime ilişkin araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik olumlu tutumlarının düşük düzeyde olduğu bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak bu çalışmaların tamamının pandemi dönemi gibi tamamen uzaktan eğitim ile eğitim-öğretim süreçlerinin yürütüldüğü dönemlerde yapılmadığı veya pandemi dönemindeki tutumları özel olarak inceleme konusu yaptığı görülmektedir. Bu bağlamda aynı çalışma grubu ile hem pandemi öncesinde uzaktan eğitimi tercih olarak gören; hem de pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinin zorunlu olarak odağında bulunan öğretmenlerin görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve hangi konularda sıkıntıların oluştuğunun belirlenmesi bu araştırmanın amacını ve önemini ortaya koymaktadır.

Pandemi sürecinde birçok mikrobiyoloji uzmanı daha ileriki dönemlerde yeni pandemilerin hayatımıza gireceği yönünde görüş bildirmiştir. Dolayısıyla pandemiye bir fırsata dönüştürerek uzaktan eğitime ilişkin teknolojik altyapıyı güçlendirmek ve karşılaşılan sorunların belirlenmesi, gelecek dönemlerde uzaktan eğitim faaliyetlerinin sağlıklı şekilde sürdürülebilmesi adına önemi bir konu olarak görülmektedir. Bununla birlikte bu araştırmanın sonuçları bakımından, içerisinde bulunduğumuz ve daha ne kadar uzayacağı belli olmayan pandemi döneminde uygulamaya konan uzaktan eğitim sürecinden önce ve sonraki öğretmen görüşlerinin incelenmesinin hem eğitim yöneticilerine hem öğretmenlere hem de araştırmacılara rehberlik etmesi ve literatüre katkı sunması beklenmektedir.

1.2. Problem Durumu

Türkiye’de 11 Mart 2020 tarihinde ilk vakanın tespit edilmesi ile başlayan ve dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük sorunlara yol açan COVID-19 pandemisi döneminde birçok insan işsiz kalmış, birçok insan hastalığa yakalanarak zor günler geçirmiş, birçok kişi de hayatını kaybetmiştir. Özellikle karantinaya alınan kişilerde korku, kaygı ve suçluluk duyguları artmış ve bu dönemde neredeyse tüm toplumun yaşam kalitesinde gözle görülür bir azalma olmuştur. Özellikle uzmanlarca semptom göstermeden hastalığı atlattıkları belirtilen çocuk yaş grubundaki bireyler pandemi döneminde okullarından ayrı kalarak evlere kapalı kalmış ve eğitimi uzaktan olarak almaları zorunlu hal almıştır.

Toplumsal hayatın tüm alanlarında etkili olan pandemi sürecinin etkileri hissedilmeye başlayınca birçok araştırmacı pandeminin etkilerini incelemeye başlamışlardır (Aktaş, Büyüktaş, Can, 2020; Gülle & Yıldız, 2020; Duman, 2020; İnan Karagul, Seker & Aykut, 2021; Liguori, & Winkler, 2020; Withers & Sik-Lanyi, 2021; Zhou, Li, Wu, & Zhou 2020; İsa & Razak, 2021 etc.). Toplumsal hayatın tüm alanlarında etkili olan pandemi sürecinin olumsuz etkileri elbette eğitim sistemlerini de derinden etkilemiştir. Pandemiye altyapısal olarak hazırlıksız yakalanan ülkeler okulları kapatmakla ve öğretimi ertelemekle yetinmişlerdir. Türkiye gibi teknoloji kullanımı konusunda dünya ortalamasının üzerinde olan ülkeler ise bu dönemi uzaktan eğitim uygulamalarına dayalı olarak sürdürmeye çalışarak eğitim-öğretim süreçlerindeki kayıpları en aza indirmeyi hedeflemişlerdir. Elbette sınırlı saatlerde sokağa çıkma ve sosyalleşebilme imkânları öğrencileri olumsuz yönden etkilerden öğretmenlerin de teknoloji kullanımına fazlaca sahip olmayan kesimini zorlayan bir süreç yaşanmaya başlamıştır (Ekiz, İlman ve Dönmez, 2020). Pandemi döneminde birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de zorunlu uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte henüz pandemi kavramını bile kafalarında oturtamamış çocuk yaşta bireylerin eğitim hayatlarında beklemedikleri olumsuzluklar ortaya çıkmıştır. Kimilerinin evlerinde uzaktan eğitim için gerekli teknolojik materyallerin olmadığı, kimilerinin evlerinde sağlıklı şekilde ders dinleyecekleri ortam olmadığı gibi sorunlar olduğu bilinmektedir. Bu dönemde yaşlarından beklenemeyecek bir olgunluk göstermek gibi bir yükü sırtlarına alan öğrencilerin aynı zamanda ileride katılacakları ulusal düzeyde yapılan sınavlara da yeterli düzeyde altyapı sağlayarak girmeleri gerekecektir.

Öte yandan pandemi süreci eğitim kurumlarında görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenler için de yoğun bir belirsizlik hissi ve kaygıya yol açmaktadır. Eğitim-öğretim hizmetlerinin ana aktörü olan öğretmenlerin önce kendi fiziksel ve ruhsal sağlıklarını korumaları için gerekli önlemleri almak ve öğrencilerine süreçte öğretmenlik ve kılavuzluk etmek için gereken altyapıyı sağlamak gerekmektedir. Uzaktan eğitim sürecini yürütmekle mükellef olan öğretmenlerin, sürece ilişkin pandemi öncesindeki ve pandemi sonrasındaki görüşlerinin seyri eğitim-öğretim faaliyetlerinin de başarısını yansıtacaktır. Bu bağlamda araştırmacılar tarafından önemli bir konu olarak görülen uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin pandemi dönemi öncesi ve sonrası olarak incelenmesi bu araştırmanın konusu olarak belirlenmiştir. Bu alanyazına dayalı olarak, “öğretmenlerin COVID-19

pandemisi öncesi ve sonrasında uzaktan eğitime karşı tutumları” bu araştırmanın problemi oluşturmaktadır. Bu problemi analiz etmek amacıyla aşağıdaki alt problemlere yanıt aranacaktır:

1. Öğretmenlerin Covid-19 pandemisi öncesindeki ve sonrasındaki uzaktan eğitime karşı tutum düzeyleri nedir?
2. Öğretmenlerin Covid-19 pandemisi öncesindeki ve sonrasındaki uzaktan eğitime karşı tutum düzeyleri,
 - a) Cinsiyet
 - b) Mesleki kıdem
 - c) Okul türü
 - d) Branş
 - e) Bilgisayar kullanma düzeyi
 - f) Uzaktan Eğitim ile ilgili eğitim alıp almama durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmenlerin Covid-19 pandemisi öncesindeki ve sonrasındaki uzaktan eğitime karşı tutum düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin COVID-19 pandemisi öncesi ve sonrasındaki uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma betimsel tarama modelindedir. Tarama modeli bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaç edinen çalışmalardır (Büyüköztürk, 2012). Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin çözümlemelerde frekans (f) ve yüzde (%) gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Uzaktan eğitime yönelik tutumlara ilişkin ölçeğine ait tutum düzeylerinin çeşitli değişkenler arasındaki anlamlı farklılık düzeylerine ise sırasıyla cinsiyet ve uzaktan eğitime yönelik eğitim alıp almama ile ilgili analizler t-testi; okul türü, bilgisayar kullanma becerisi ve mesleki kıdem ile ilgili analizler Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) ve Scheffe; branş ile ilgili analizler Kruskal Wallis; ve normallik testlerine ilişkin analizler ise Skewness ve Kurtosis testleri yardımı ile gerçekleştirilmiş ve yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeğinden elde edilen verilerin cinsiyet, okul türü, mesleki kıdem, bilgisayar kullanma düzeyi ve uzaktan eğitime ilişkin eğitim alıp almama durumu değişkenlerine ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayılarının tüm boyutlarda değerlerinin -2.00 ile +2.00 değerleri arasında olduğu görülmektedir. George ve Mallery (2010)'ye göre çarpıklık ve basıklık değerleri -2.00'den küçük veya +2.00'den büyük ise, bu durum dağılımın normal olmadığını göstermektedir. Branş değişkenine ilişkin katılımcı sayıları incelendiğinde özel eğitim, görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi ve okul öncesi branşlarındaki katılımcı sayılarının n<30 olması nedeniyle normal dağılım içim çarpıklık ve basıklık değerleri normal dağılım gösterir bulgusuna rağmen, n>30 kuralını karşılamadığından dolayı branş değişkenine göre normal dağılım sağlamadığı görülmektedir (George ve Mallery 2010).

2.1. Çalışma Grubu/Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında Sakarya ilindeki ilkökul, ortaokul ve liselere görev yapmakta olan 13.422 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında Sakarya ilindeki resmi ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan 723 öğretmen oluşturmaktadır.

Katılımcılara ait demografik özellikler incelendiğinde katılımcıların 405'inin (% 56,0) kadın ve 318'inin (% 44,0) erkek; 179'unun (% 24,8) 0-5 yıl, 123'ünün (% 17,0) 6-10 yıl, 163'ünün (% 22,5) 11-15 yıl ve 258'inin (%35,68) 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu; 235'inin (% 32,5) ilkökul, 239'unun (% 33,1) ortaokul ve 249'unun (% 34,4) lise düzeyindeki okullarda görev yapmakta olduğu; 202'sinin (% 27,9) sözel dersler içeren branşlar, 119'unun (% 16,5) sayısal dersler içeren branşlar, 213'ünün (% 29,5) sınıf öğretmeni, 71'inin (% 9,8) yabancı dil, 12'sinin (% 1,7) özel eğitim, 29'unun (% 4,0) görsel sanatlar, 29'unun (% 4,0) müzik, 29'unun (% 4,0) beden eğitimi ve 19'unun (% 2,6) okul öncesi öğretmeni olduğu; 3'ünün (% 0,4) bilgisayar kullanma düzeyinin yetersiz, 228'inin (% 31,5) orta düzeyde, 357'sinin (% 49,4) yeterli ve 135'inin (% 18,7) üst düzeyde olduğunu belirttiği; 277'sinin (% 38,3) uzaktan eğitim ile ilgili eğitim aldığı ve 446'sının (% 61,7) almadığını belirttikleri görülmektedir.

Nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada verilerin toplanması için iki ayrı form kullanılmıştır. Bunlardan birincisi katılımcıların demografik bilgilerinin yer aldığı kişisel bilgi formudur. Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutum düzeylerini ölçmek amacıyla Ağır (2007) tarafından geliştirilen

Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Toplanan formlarda yer alan veriler bilgisayar ortamına sayısal olarak yüklenmiş ve analiz edilmeden önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin çözümlemelerde frekans (f) ve yüzde (%) gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Uzaktan eğitime yönelik tutumlara ilişkin ölçeğine ait tutum düzeylerinin çeşitli değişkenler arasındaki anlamlı farklılık düzeylerine ise sırasıyla cinsiyet ve uzaktan eğitime yönelik eğitim alıp almama ile ilgili analizler t-testi; okul türü, bilgisayar kullanma becerisi ve mesleki kıdem ile ilgili analizler Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) ve Scheffe; branş ile ilgili analizler Kruskal Wallis; ve normallik testlerine ilişkin analizler ise Skewness ve Kurtosis testleri yardımı ile gerçekleştirilmiş ve yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın problemi ve alt problemlerinin çözümüne yönelik çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin görüşleri aracıyla edinilen verilerin analizi ile ulaşılan bulgulara yer verilmektedir. Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının t-Testi Sonuçları

		N	Cinsiyet	$\bar{X}$	SS	t	sd	p
Pandemiden Önce	Avantajları	405	Kadın	41,53	11,341	-4,263	721	,000*
		318	Erkek	45,00	10,199			
	Sınırlılıkları	405	Kadın	23,84	5,136	,613	721	,540
		318	Erkek	23,61	4,844			
Pandemiden Sonra	Avantajları	405	Kadın	36,84	10,530	,647	721	,518
		318	Erkek	36,36	8,641			
	Sınırlılıkları	405	Kadın	24,23	5,836	-,911	721	,363
		318	Erkek	24,60	4,907			

Tablo 1 incelendiğinde pandemi sonrası erkek ve kadın öğretmenlerin görüşlerinin uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj ve sınırlılık boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermediği; pandemi öncesindeki görüşlerine ait bulgular incelendiğinde ise yine uzaktan eğitim ölçeğinin sınırlılık boyutundaki görüşlerinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). Ancak pandemi öncesinde öğretmenlerin uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj boyutundaki görüşlerinin erkek öğretmenler lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre erkek öğretmenlerin uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik olarak kadın öğretmenlerden daha yüksek düzeyde olumlu bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin mesleki kıdem değişkenine ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Mesleki Kıdeme Göre Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Boyut	Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	Fark
Pandemi Öncesi	Avantajları	0-5 Yıl	179	47,80	8,748	5/238	2,243	,000*	1-2,3,4*
		6-10 Yıl	123	43,48	8,982				
		11-15 Yıl	163	42,97	11,570				
		16 Yıl ve Üzeri	258	39,62	11,643				
	Sınırlılıkları	0-5 Yıl	179	23,85	3,748	5/238	0,892	,290	-
		6-10 Yıl	123	24,33	4,868				
		11-15 Yıl	163	23,17	5,138				
		16 Yıl ve Üzeri	258	23,74	5,950				
Pandemi Sonrası	Avantajları	0-5 Yıl	179	36,17	8,430	5/238	1,791	,001*	2-3*
		6-10 Yıl	123	39,71	9,146				
		11-15 Yıl	163	35,52	10,130				
		16 Yıl ve Üzeri	258	36,18	10,358				
	Sınırlılıkları	0-5 Yıl	179	24,79	4,171	5/238	0,569	,130	-
		6-10 Yıl	123	24,92	4,802				
		11-15 Yıl	163	24,97	5,827				
		16 Yıl ve Üzeri	258	23,51	6,139				

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen görüşlerinin ölçeğin sınırlılık boyutunda pandemi öncesinde ($F_{(5,238)}=0,892$; $p > 0,05$) ve pandemi sonrasında ($F_{(5,238)}=0,569$; $p > 0,05$) anlamlı olarak gruplar arasında farklılık göstermezken avantaj boyutunda hem pandemi öncesinde hem de pandemi sonrasında anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($p < 0,05$). Yapılan ANOVA testine göre pandemi öncesinde uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik öğretmen görüşleri analiz edildiğinde ($F_{(5,238)}=2,243$; $p < 0,05$) 0-5 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin diğer gruplardan daha yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Benzer şekilde yine pandemi sonrasındaki uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik öğretmen görüşleri analiz edildiğinde ($F_{(5,238)}=1,791$; $p < 0,05$) 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin diğer gruplardan daha yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin okul türü değişkenine ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Okul Türüne Göre Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Boyut	Okul Türü	N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	Fark
Pandemiden Önce	Avantajları	İlkokul	235	38,88	11,648				
		Ortaokul	239	44,92	9,850	3/624	1,962	,002*	1-2,3*
		Lise	249	45,21	10,270				
	Sınırlılıkları	İlkokul	235	23,72	5,856				
		Ortaokul	239	23,85	4,408	3/624	0,536	,240	
		Lise	249	23,65	5,004				
Pandemiden Sonra	Avantajları	İlkokul	235	37,49	11,792				
		Ortaokul	239	37,90	9,137	3/624	1,852	,003*	1,2-3*
		Lise	249	34,60	7,651				
	Sınırlılıkları	İlkokul	235	23,66	6,277				
		Ortaokul	239	25,44	4,575	3/624	0,679	,266	
		Lise	249	24,09	5,240				

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen görüşlerinin ölçeğin sınırlılık boyutunda pandemi öncesinde ($F_{(3,624)}=0,536$; $p > 0,05$) ve pandemi sonrasında ($F_{(3,624)}=0,679$; $p > 0,05$) anlamlı olarak gruplar arasında farklılık göstermezken avantaj boyutunda hem pandemi öncesinde hem de pandemi sonrasında anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($p < 0,05$). Yapılan ANOVA testine göre pandemi öncesinde uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik öğretmen görüşleri analiz edildiğinde ($F_{(3,624)}=1,962$; $p < 0,05$) ilkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin diğer gruplardan daha düşük düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Benzer şekilde yine pandemi sonrasındaki uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik öğretmen görüşleri analiz edildiğinde ($F_{(3,624)}=1,852$; $p < 0,05$) liselerde görev yapmakta olan öğretmenlerin diğer gruplardan daha düşük düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Öğretmenlerin pandemi öncesindeki uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj boyutundaki görüşlerinin branş değişkenine ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Branş Göre Pandemi Öncesinde Uzaktan Eğitim Ölçeğinin Avantaj Boyutundaki Öğretmen Görüşlerinin Kruskal Wallis Testi Analizi Sonuçları

Branş	N	Sıra ort.	Ki-kare	sd	p	Fark
Sözel Dersler	202	363,37	91,628	6	,00*	Sınıf-Özel Eğitim
Sayısal Dersler	119	364,82				
Sınıf Öğretmenliği	213	243,37				
Dil	71	376,34				
Özel Eğitim	12	533,25				
Görsel Sanatlar	29	463,21				
Müzik	29	446,36				
Beden Eğitimi	29	383,31				
Okul Öncesi	19	369,93				

Tablo 4 incelendiğinde pandemi öncesinde öğretmenlerin görüşlerinin uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik alt boyutunda sınıf öğretmenleri aleyhine ve özel eğitim öğretmenleri lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir (χ^2 [sd=6, n=723]=91,628; $p < .05$). Buna göre özel eğitim öğretmenlerinin pandemi öncesinde uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik olarak sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olumlu bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin pandemi öncesindeki uzaktan eğitim ölçeğinin sınırlılık boyutundaki görüşlerinin branş değişkenine ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Branşa Göre Pandemi Öncesinde Uzaktan Eğitim Ölçeğinin Sınırlılık Boyutundaki Öğretmen Görüşlerinin Kruskal Wallis Testi Analizi Sonuçları

Branş	N	Sıra ort.	Ki-kare	sd	p	Fark
Sözel Dersler	202	353,10				Müzik-Özel Eğitim
Sayısal Dersler	119	314,80				
Sınıf Öğretmenliği	213	357,44				
Dil	71	323,39				
Özel Eğitim	12	376,54	12,849	6	,046*	
Görsel Sanatlar	29	281,83				
Müzik	29	261,21				
Beden Eğitimi	29	361,28				
Okul Öncesi	19	329,56				

Tablo 5 incelendiğinde pandemi öncesinde öğretmenlerin görüşlerinin uzaktan eğitimin sınırlılıklarına yönelik alt boyutunda özel eğitim öğretmenleri aleyhine ve müzik öğretmenleri lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir (X^2 [sd=6, n=723]=12,849; $p < .05$). Buna göre özel eğitim öğretmenlerinin pandemi öncesinde uzaktan eğitimin sınırlılıklarına yönelik olarak müzik öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olumsuz bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin pandemi sonrasındaki uzaktan eğitim ölçeğinin sınırlılık boyutundaki görüşlerinin branş değişkenine ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Branşa Göre Pandemi Sonrasında Uzaktan Eğitim Ölçeğinin Sınırlılık Boyutundaki Öğretmen Görüşlerinin Kruskal Wallis Testi Analizi Sonuçları

Branş	N	Sıra ort.	Ki-kare	sd	p	Fark
Sözel Dersler	202	353,10				
Sayısal Dersler	119	326,89				
Sınıf Öğretmenliği	213	321,60				
Dil	71	342,10				
Özel Eğitim	12	101,00	29,682	6	,00*	Özel Eğitim-Müzik
Görsel Sanatlar	29	399,76				
Müzik	29	425,16				
Beden Eğitimi	29	362,18				
Okul Öncesi	19	336,61				

Tablo 6 incelendiğinde pandemi sonrasında öğretmenlerin görüşlerinin uzaktan eğitimin sınırlılıklarına yönelik alt boyutunda müzik öğretmenleri aleyhine ve özel eğitim öğretmenleri lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir (X^2 [sd=6, n=723]=29,682; $p < .05$). Buna göre müzik öğretmenlerinin pandemi sonrasında uzaktan

eğitimin sınırlılıklarına yönelik olarak özel eğitim öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde olumsuz bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin pandemi öncesindeki uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj boyutundaki görüşlerinin bilgisayar kullanma düzeyi değişkenine ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Bilgisayar Kullanma Düzeyine Göre Pandemi Öncesinde Uzaktan Eğitim Ölçeğinin Avantaj Boyutundaki Öğretmen Görüşlerinin Kruskal Wallis Testi Analizi Sonuçları

Bilgisayar Kullanma Düzeyi	N	Sıra ort.	Ki-kare	sd	p	Fark
Yetersiz	3	64,33	47,114	3	,000*	1-4
Orta	228	362,70				
Yeterli	357	326,45				
Üst Düzey	135	461,46				

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen görüşlerinin pandemi öncesinde uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj boyutunda bilgisayar kullanma düzeyi yetersiz olan öğretmenlerin aleyhine ve bilgisayar kullanma düzeyleri üst düzey olan öğretmenlerin lehine anlamlı olarak farklılaştığı (X^2 [sd=3, n=723]=47,114; $p < .05$) görülmektedir. Buna göre bilgisayar kullanma düzeyi üst düzeyde olan öğretmenlerin pandemi öncesinde uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik olarak, bilgisayar kullanma düzeyi yetersiz düzeyde olan öğretmenlerden daha yüksek düzeyde olumlu bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin pandemi sonrasındaki uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj boyutundaki görüşlerinin bilgisayar kullanma düzeyi değişkenine ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Bilgisayar Kullanma Düzeyine Göre Pandemi Sonrasında Uzaktan Eğitim Ölçeğinin Avantaj Boyutundaki Öğretmen Görüşlerinin Kruskal Wallis Testi Analizi Sonuçları

Bilgisayar Kullanma Düzeyi	N	Sıra ort.	Ki-kare	sd	p	Fark
Yetersiz	3	299,86	31,296	3	,000*	2-3
Orta	228	211,62				
Yeterli	357	361,41				
Üst Düzey	135	324,71				

Tablo 8 incelendiğinde öğretmen görüşlerinin pandemi sonrasında uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj boyutunda bilgisayar kullanma düzeyleri orta düzeyde olan öğretmenlerin aleyhine ve bilgisayar kullanma düzeyleri yeterli düzeyde olan öğretmenlerin lehine anlamlı olarak farklılaştığı (X^2 [sd=3, n=723]=31,296; $p < .05$) görülmektedir. Buna göre bilgisayar kullanma düzeyleri orta düzeyde olan öğretmenlerin pandemi sonrasında uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik olarak, bilgisayar kullanma düzeyleri orta düzeyde olan öğretmenlerden daha yüksek düzeyde olumlu bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin uzaktan eğitime ilişkin eğitim alıp almama değişkenine ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.

Uzaktan Eğitime İlişkin Eğitim Alıp Almama Değişkenine Göre Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının t-Testi Sonuçları

Değişken	Boyut	N	Grup	$\bar{X}$	SS	sd	p
Pandemiden Önce	Avantaj	277	Aldım	47,43	8,504	721	,000*
		446	Almadım	40,35	11,471		
	Sınırlılık	277	Aldım	23,61	3,683	721	,595
		446	Almadım	23,82	5,828		
Pandemiden Sonra	Avantaj	277	Aldım	36,36	7,249	721	,565
		446	Almadım	36,79	11,013		
	Sınırlılık	277	Aldım	23,93	3,824	721	,071
		446	Almadım	24,68	6,232		

Tablo 9 incelendiğinde pandemi öncesinde uzaktan eğitim ölçeğinin sınırlılık; pandemi sonrasında ise avantaj ve sınırlılık boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Pandemi öncesinde öğretmenlerin uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj boyutunda ise anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Yapılan analizler neticesinde pandemi öncesinde uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj boyutunda daha önce uzaktan eğitime ilişkin eğitim alan grubun almayan gruba göre daha yüksek düzeyde olumlu bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin pandemi öncesinde ve pandemi sonrasındaki uzaktan eğitime yönelik avantaj ve sınırlılık boyutlarındaki bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Öğretmenlerin Pandemi Öncesinde Ve Pandemi Sonrasındaki Uzaktan Eğitime Yönelik Avantaj Ve Sınırlılık Boyutlarında t-Testi Sonuçları

Değişken	Boyut	N	$\bar{X}$	SS	t	sd	p
Avantaj	Pandemiden Önce	723	43,06	10,982	-2,21	0,408	,000*
	Pandemiden Sonra	723	36,63	9,741		0,362	
Sınırlılık	Pandemiden Önce	723	23,74	5,112	-2,38	0,190	,001*
	Pandemiden Sonra	723	24,40	5,446		0,203	

Tablo 10 incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeğinin avantaj boyutundaki görüşlerinin pandemi sonrasında anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($t_{(9,741)}=-2,21$; $p<0,05$). Yine çalışma grubundaki öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeğinin sınırlılık boyutundaki görüşlerinin pandemi sonrasında anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($t_{(5,446)}=-2,38$; $p<0,05$). Boyutlara ilişkin ortalama değerleri incelendiğinde öğretmenlerin pandemi sonrasında uzaktan eğitimin avantajlarına ilişkin daha düşük düzeyde olumlu görüşe sahip oldukları ve yine öğretmenlerin pandemi sonrasında uzaktan eğitimin sınırlılıklarına ilişkin daha yüksek düzeyde olumsuz görüşe sahip oldukları anlaşılmaktadır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen verilere göre öğretmenlerin pandemi döneminde uzaktan eğitime yönelik tutumlarının düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecini yürütme konusunda yeterince istekli olmadıkları veya bu durumu yeterince benimsemedikleri şeklinde yorumlanabilir. Nitekim Moçoşoğlu ve Kaya (2020) tarafından yapılan çalışmada pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutum düzeylerinin benzer şekilde düşük düzeyde ve olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Uysal ve Karagöz (2021) tarafından yapılan çalışmada ise orta düzeyde ve olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecini sınırlılık ve sunduğu avantajlar yönüyle karşılaştırmalı olarak değerlendirmelerinin bu sonuçlar üzerinde etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Uzaktan eğitime ilişkin tutum ve görüşlerin incelendiği birçok araştırmaya rastlanmaktadır. Özellikle pandemi ile birlikte uzaktan eğitim kavramı ve uzaktan eğitime yönelik tutumlar yeniden akademinin başlıca çalıştığı konulardan birisi haline gelmeye başlamıştır. Ancak uzaktan eğitim konusunda öğretmen ve akademik camianın yetersiz olduğu algısı bir daha tartışmaların odak noktasını oluşturmaya başladığı ifade edilebilir. Alakoç (2001) çalışmasında, öğretim üyelerinin uzaktan eğitim hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığını ve uzaktan eğitim teknolojileri arasında en çok internetin kullanıldığını ifade etmektedir. Benzer şekilde Horzum'un (2003) öğretim elemanlarının internet destekli eğitime yönelik düşüncelerini araştırdığı çalışma sonucunda, öğretim elemanlarının internet destekli eğitime yönelik olumlu bir tutum sergiledikleri ve uzaktan eğitim yöntemi olarak en çok interneti tercih ettikleri görülmüştür. Maushak ve Ellis (2003), öğretmen adaylarının uzaktan eğitim deneyimlerini inceledikleri araştırmalarında öğrenme ortamındaki öğretim durumlarına, sınıfın bir üyesi olarak etkinliklere katılma durumlarına, donanım ve yazılım yeterliliğine yönelik teknik konulara ilişkin tutumlara değinmişler ve öğretmen adaylarının yüksek tutum içinde olduklarını belirlemişlerdir.

Sabancı (2005) ilköğretimde görev yapan branş öğretmenlerinin internet kullanma durumlarının belirlenmesini amaçlayan çalışmasında kadın öğretmenlerin, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin, fen ve matematik öğretmenlerinin interneti daha sık kullandığını ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte internetten en çok e-posta ve arama motoru hizmetlerinden yararlandığı tespit edilmiştir. Okçu ve Ağır'ın (2006) ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin internet kullanım durumlarını belirlemek ve öğretmenlerin internet kullanımına karşı tutumlarını değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışma sonunda, cinsiyetin internet kullanımına herhangi bir etkisinin olmadığı, sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre; kıdem yılı 0-5 yıl arasındaki öğretmenlerin kıdem yılı fazla olan öğretmenlere göre, interneti daha etkin ve sık kullandıkları sonucu elde edilmiştir. Drennan, Kennedy ve Pisarski (2005) tarafından yapılan bir araştırmada, uzaktan eğitimin yüz yüze ders oturumlarıyla desteklendiği bir dersle ilgili öğrencilerin (n=248) görüşlerine başvurulmuştur. Uzaktan eğitim yöntemlerinin kullanıldığı bu derste öğrencilerin, (a) Teknoloji aracılığıyla ders materyallerine kolay erişebilme ve bu materyalleri kullanabilme, (b) Öğrenme biçimi olarak özerk, bağımsız öğrenebilme ve içsel denetim odağına sahip olma durumlarının öğrenmelerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, ileri düzeyde bilgisayar kullanma becerileri olan öğrencilerin, bu derslere kolay uyum sağladığı, olası teknik sorunları çözümlyerek, uzaktan eğitimle ilgili olumlu görüşleri olduğu ortaya konmuştur.

Uzaktan eğitim kapsamındaki öğretmen eğitimi programına yönelik öğrenci tutumlarının belirlendiği, Gujjar, Akhlaque ve Hafeez (2007) tarafından yürütülen çalışmada öğrencilerin televizyon programları şeklindeki içeriğin kavramsal ve kuramsal öğrenmeyi olumlu etkileyeceğini düşündükleri ve uzaktan öğrenenlerin ihtiyaçlarına göre içeriklerin düzenlenmesi gerektiği sonucu elde edilmiştir. Tabata ve Johnsrud (2008), fakülte ortamlarında teknoloji, uzaktan eğitim ve yenileşme hareketlerine karşı olan tutumu belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, tutumların şekillenmesinde fakültenin şartlarının, zaman, iş miktarı ve öğretimsel destek oranının önemli yere sahip olduğu sonucuna varmıştır. Ateş ve Altun (2008) bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmada, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının kararsız seviyeye yakın olduğu, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği, öğrencilerin daha önce herhangi bir uzaktan eğitim uygulamasına katılma durumlarının uzaktan eğitime yönelik olumlu tutum geliştirmeleri konusunda anlamlı etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Çelen, Çelik ve Seferoğlu (2013), tarafından öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik yaklaşımlarını analiz ettikleri çalışmada katılımcıların çoğunluğunun uzaktan öğrenme aktivitelerine katılmak istedikleri ifade edilmektedir. Diğer taraftan katılımcılar uzaktan eğitim sisteminin içerik, materyal kullanımı, değerlendirme yöntemleri gibi konularda yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Birişçi (2013) video konferans tabanlı uzaktan eğitim etkinlikleri ile öğrenim görmek olan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutum ve görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin, öğreticiyle yüz yüze ortamda bulunmama ve buna bağlı olarak derse motive olamama şeklinde bir

takım olumsuz düşünceler içerisinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ağır, Gür ve Okçu (2008), 238 ilköğretim öğretmenin uzaktan eğitime karşı tutumlarını incelemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen “Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitime tutum düzeylerinin olumlu olduğu, tutumlarının cinsiyete, çalıştıkları kuruma göre anlamlı ölçüde değişmediği ancak uzaktan eğitim hakkında bilgi sahibi olma durumunun uzaktan eğitime yönelik tutumu etkilediği görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenler, uzaktan eğitimin özelliklerini değerlendirdiklerinde, uzaktan eğitim sürecinde bilişim teknolojilerinin kullanılmasını, uzaktan eğitimin diğer özelliklerine göre daha kayda değer bulmuşlardır. Uzaktan eğitimin örgün öğretime göre daha düşük maliyetli olmasını ve eğitim sürecinde zaman sınırlaması olmamasını önemsiz görmektedirler.

Cinsiyete göre ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde uzaktan eğitimin avantaj belirten maddelerine pandemi öncesinde erkek katılımcıların daha yüksek oranda katılım gösterdikleri görülmektedir. Yüz yüze eğitim sürecinde okuldan çıktığında en azından okul ile ilgili olan görevleri ertesi güne kadar bitmiş olan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde sanal dersler, ödev dönüşleri ve veliler ile iletişim kurmak gibi işlerinin neredeyse tüm günlerini kapladığı, bunun sonucunda ise kendilerine ve ailelerine zaman ayıramadıkları düşünülmektedir. Pandemi sonrasında sınırlılık boyutu maddelerince kadın öğretmenlerde herhangi bir anlamlı farklılık çıkmaması araştırmanın en çarpıcı taraflarındandır. Evlerindeki iş bölümü ve çocuklarla ilgilenme sorumluluklarının yanı sıra uzaktan eğitim sürecini devam ettiren birçok kadın öğretmenin iş yükü artmasına rağmen sınırlılık boyutunda anlamlı bir farklılık olmamıştır. Kadın öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolleri gereğince davranış sergiledikleri ve durumu kabullenerek davrandıkları düşünülmektedir. Elde edilen sonuçlar Kocayığıt ve Uşun’un (2020), Kurnaz, Kaynar, Barışık ve Doğrukök’ün (2020), Moçoşoğlu ve Kaya’nın (2020) ve Karaca ve diğerlerinin (2021) araştırma bulguları ile farklılık göstermektedir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet rollerinin göz önüne alınarak yeni araştırmalara yer açabileceği ön görülmektedir.

Mesleki kıdeme göre ortaya çıkan bulgular değerlendirildiğinde pandemi öncesinde 0-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin pandemi öncesinde uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik diğer gruplardan daha yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları anlaşılmıştır. Teknoloji ile daha erken yaşta tanışan bu öğretmen grubunun uzaktan eğitim süreçlerine karşı daha olumlu bir tutum içinde olmaları olağan bir durumdur. Örneğin 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip bir öğretmen uzaktan eğitim sürecinde teknolojik aletleri nasıl kullanacağı ile ilgili yüksek düzeyde kaygı yaşarken daha genç yaştaki öğretmenler bu kaygıyı daha düşük düzeyde yaşayacaklardır. Yine mesleki kıdeme göre 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin pandemi sonrasında uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik 11-15 yıl arasındaki öğretmenlerden daha olumlu düzeyde tutuma sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu durum çalışma grubunda yer alan 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecini 10-15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden daha kolay yürüttükleri anlamına gelmektedir. Çalışma sonuçları Arabacı’nın (2020) mesleki deneyimi daha az olan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik algılarının daha yüksek olduğu yönündeki bulguları ile benzerlik göstermektedir. Ancak çalışmadan elde edilen sonuçlar Arabacı’nın (2020), Kurnaz ve diğerlerinin (2020) ve Karaca ve diğerlerinin (2021) uzaktan eğitime yönelik algının mesleki deneyime göre anlamlı bir farklılık göstermediğine ilişkin çalışma sonuçları ile çelişmektedir. Bu durum çalışma örneklemelerinin uzaktan eğitime yönelik süreçlerle ve bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili bilgi ve becerilerindeki farklılıklarından kaynaklanmış olabilir. Öyle ki uzaktan eğitimdeki hizmet kalitesinde öğretmenlerin bu ortamlara yönelik bilgi, beceri ve deneyimleri oldukça önemlidir (Sae-Khow, 2014; Cabı, 2018).

Okul türüne göre ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde ilkokulda görev yapmakta olan öğretmenlerin pandemi öncesinde uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik diğer gruplardan daha düşük düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları anlaşılmaktadır. Elbette ilkokulda görev yapan öğretmenler öğrencilerinin yaş gruplarının gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurarak ölçek maddelerini puanlamışlardır. Ortaokul ve lise düzeyindeki öğrenciler için ilk başta düşünüldüğünde bu sürecin daha kolay yürütülebileceği öngörülebilir. Ancak pandemi sonrasında ilkokulda görev yapan öğretmenler ile ortaokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin uzaktan eğitimin avantajlarına katılım oranlarının benzer düzeyde çıkmış olması ilkokul öğretmenlerinin ilk başta korktukları problemleri öğrencileri ile birlikte bir şekilde aştıklarını göstermektedir. Yine pandemi sonrasında liselerde görev yapmakta olan öğretmenlerin uzaktan eğitimin avantajlarına yönelik olumlu tutumlarının diğer gruplara karşısında düşmesi ise öğretmenlerin bu süreçte öğrencilerine ulaşmakta zorluk yaşadıklarını göstermesi açısından önemli görülmektedir. Araştırmalar incelendiğinde Fidan (2020) ilkokul kademesinde çalışan öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik gördükleri en avantajlı noktalar, öğrencilerin derslerden geri kalmaması, rahatlık ve zamandan

bağımsızlık sunması olarak belirtilmiştir. Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin deneyimlerinin incelendiği bir araştırmada ise Yolcu (2020), öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin avantajlı gördükleri hususları derslerin defalarca izlenebilmesi ve rahat bir ortamda takip edilebilmesi olarak bulgulamıştır. Konu ile ilgili olarak yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde, alanyazından elde edilen bulgular ile bu araştırmadan elde edilen sonuçların tutarlılık gösterdiği görülmektedir.

Branşa göre ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde pandemi öncesinde uzaktan eğitimin avantaj belirten maddelerine özel eğitim öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde katılım sağladıkları görülmektedir. Bu durum öğrencilerinin yaş grupları ve teknolojik okur-yazarlık becerileri de dikkate alındığında sınıf öğretmenlerinin duydukları kaygıyı göstermesi açısından önemlidir. Yine pandemi öncesinde özel eğitim öğretmenleri uzaktan eğitim ölçeğinin sınırlılık belirten maddelerine müzik öğretmenlerinden daha yüksek düzeyde katılım göstermişlerdir. Ancak bu durum pandemi sonrasında tam tersine dönmüş ve müzik öğretmenleri daha olumsuz bir tutum içerisine girmişlerdir. Bu sonuçtan hareketle müzik öğretmenlerinin pandemi başında kaygı düzeylerinin düşük olduğunu ancak uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sayılabilecek bu dersin işleniş esnasında uzaktan eğitimin sınırlılıklarından etkilendikleri düşünülmektedir. Özel eğitim öğretmenleri için ise durumun tam tersi şekilde ilerlediği görülmektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin dokunsal hafızalarının daha güçlü olması, yaparak yaşayarak öğrenmeye daha uygun olmaları sebebiyle ilk başta kaygı düzeyleri yüksek olsa da süreç içerisinde bu sorunlara çözüm buldukları düşünülmektedir.

Bilgisayar kullanma düzeyine göre ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde, pandemi öncesinde bilgisayar kullanma düzeyi yetersiz olan öğretmenlerin uzaktan eğitimin avantaj boyutunda üst düzey bilgisayar kullanma becerisine sahip öğretmenlerden daha düşük olumlu tutuma sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu durum sürecin bilgisayar ortamında yürütülecek olması açısından bakıldığında beklendik bir sonuçtur. Ancak pandemi sonrasında ise yine ölçeğin avantaj boyutundaki veriler incelendiğinde bu kez bilgisayar kullanma düzeyleri orta seviyedeki öğretmenlerin yeterli seviyedeki öğretmenlerden daha düşük düzeyde bir tutuma sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu duruma çalışma grubundaki öğretmenlerin yetersiz düzeyde bilgisayar kullanma düzeyinde olmalarına rağmen anket formunu orta düzey olarak işaretlemelerinin neden olduğu düşünülmektedir.

Uzaktan eğitime yönelik eğitim alıp almama durumuna göre ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde, uzaktan eğitime yönelik eğitim alan öğretmenlerin pandemi öncesinde uzaktan eğitim ölçeğinin avantaj boyutunda almayan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları ancak pandemiden sonra arada anlamlı farkın kalmadığı görülmüştür. Uzaktan eğitim konusunda eğitim alan öğretmenlerin ilk başta sürecin avantajlarına daha çok yoğunlaştığı ve olumlu tutum sergiledikleri ancak süreç içerisinde ortaya çıkan aksaklıklardan kaynaklı olarak bu olumlu düşüncelerinin zayıfladığı düşünülmektedir.

Ölçek verileri değişkenler özelinde incelendiğinde geneli itibari ile pandemi öncesi ve sonrasında ölçeğin avantaj boyutunda anlamlı değişimler yaşandığı, sınırlılık boyutunda ise gözle görülür bir farkın ortaya çıkmadığı görülmektedir. Ölçek verileri bütün olarak incelendiğinde ise uzaktan eğitimin avantaj belirten maddelerine katılım oranının pandemi öncesine göre düştüğü, sınırlılık belirten maddelerine katılım oranının ise az da olsa yükseldiği görülmektedir. Sonuç olarak öğretmenlerin uzaktan eğitimin avantajlarını kabul etseler de sonuçta uygulamada yaşanan aksaklıkları göz önünde bulundurarak anket maddelerini puanladıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre öneriler aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir;

* Araştırma sonuçlarına göre çalışma grubundaki kadın öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik avantaj boyutunda olumlu tutum düzeylerinin erkek öğretmenlerden daha düşük olduğu görülmüştür. Durum tespitine yönelik bakanlık bünyesinde bir araştırma yürütülebilir.

* Araştırma sonuçlarına göre uzaktan eğitim konusunda eğitim almış olan öğretmenlerin almamış olan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür. Tüm öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim yoluyla uzaktan eğitim konusunda eğitim verilebilir.

* Araştırma sonuçlarına göre liselerde görev yapmakta olan öğretmenlerin, uzaktan eğitime yönelik tutumları pandemi öncesinde daha olumlu düzeyde iken, pandemi sonrasında anlamlı bir düşüş yaşanmıştır. Liselerde görev yapan öğretmenlerin ve öğrencilerin süreçte yaşadıkları sorunlar yetkililer tarafından incelenebilir.

*Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilerek, geleceğin öğretmenlerinin bu süreçte ve eğitim teknolojilerine uyum sağlamaları için mesleki içi eğitim planlanabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırma birinci yazarın, ikinci yazar danışmanlığında yaptığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışma etik kurul kararınca uygun bulunmuş, ilgili ölçek bu doğrultuda uygulanmıştır. Katılımcılar ile ilgili kişisel bilgilere yer verilmemiştir. Öğretmenlere çalışma hakkında bilgi verildikten sonra gönüllülük esasına göre çalışmaya katılımları sağlanmıştır.

Etik Kurul;

Tarih:21.01.2021

Sayı: E-61923333-050.99-3583

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu yayından araştırmacıların herhangi bir çıkarı bulunmamaktadır.

5. KAYNAKÇA

- Akbulut, M., Sahin, U. & Esen, A. C. (2020). More than a virus: How covid 19 infected education in Turkey. *Journal of Social Science Education*, 19(0), 30-42.
- Aktaş, Ö., Büyüktaş, B., Gülle, M. & Yıldız, M. (2020). Covid-19 virüsünden kaynaklanan izolasyon günlerinde spor bilimleri öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumları. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1),1-9.
- Alakoç, Z. (2001). Genel olarak uzaktan öğretim ve konuya öğretim üyelerinin bakış açıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 403-413.
- Alpago, H. & Alpago, D. O. (2020). Korona virüs ve sosyoekonomik sonuçlar. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 99-114.
- Ağır, F. (2007). Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). *Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir*.
- Arabacı, S. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitim algısı ve öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan*.
- Ateş, A., & Altun, E., (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-145.
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ile öğrenci-veli iletişimi: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827.
- Birişçi, S. (2013). Video Konferans Tabanlı Uzaktan Eğitime İlişkin Öğrenci Tutumları ve Görüşleri. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 2 (1) , 24-40.
- Başar, M. , Arslan, S. , Günsel, E. & Akpınar, M. (2019). Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algısı. *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 3 (2) , 14-22.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.

- Cavanaugh, Catherine S. (2001). "The effectiveness of interactive distance education technologies in K-12 learning: A meta- analysis". *International Journal of Educational Telecommunications*, 5 7(1), ss. 73-88.
- Combes, B. (2006). Techno savvy or techno oriented: Who are the net generation? *School of Computer and Information Science*, Edith Cowan University, Singapore.
- Çelen, F.K., Çelik, A., ve Seferoğlu, S.S. (2013). Analysis of teachers' approaches to distance education. *Procedia– Social and Behavioral Sciences*, 83, 388-392.
- Duman, S. N. (2020). Salgın Döneminde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye’de ve Dünyada Eğitim*, 95-112 . DOI: 10.37669/milliegitim.768887
- Drennan, J., Kennedy, J. & Pisarski, A. (2005). Factors affecting student attitudes toward flexible online learning in management education. *The Journal of Educational Research*, 98(6), 331-338.
- Elçiçek, M. (2021a). Tendencies in Turkey-based academic studies on distance education during the covid-19 pandemic. *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 4(3), 406-417.
- Ekiz, T., İlman, E., ve Dönmez, E., (2020). Bireylerin sağlık anksiyetesi düzeyleri ile covid-19 salgını kontrol algısının karşılaştırılması. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi* 6(1), 139-54.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2) , 24-43.
- Gewin, Virginia (2020).Five tips for moving teaching online as COVID-19 takes hold. *Nature*, 580(7802), ss. 295-296.
- Gökçe, A. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 11, 1-12(2008).
- George, D. ve Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Gujjar, A. A., Akhlaque, M., & Hafeez, M. R. (2007). A Study of Student's Attitude towards Distance Education Programme in Pakistan. *Online Submission*, 8(4), 152- 171.
- Horzum, M. B. (2003a). Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde görev yapan öğretim elemanlarının internet destekli eğitime yönelik düşünceleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 246-262.
- İnan Karagul, B., Seker, M. & Aykut, C. (2021). Investigating Students’ Digital Literacy Levels during Online Education Due to COVID-19 Pandemic. *Sustainability* 2021, 13(21).
- İsa, K & Razak, N. A. (2021). The Impact of COVID-19 Outbreak on SMEs in Malaysia. *International Journal on Lifelong Education and Leadership* (2021), 7(1).
- İyer, P., Aziz, K., Ojcius, D. M. (2020). Impact of COVID-19 on dental education in the United State. *Journal of Dental Education*, 84(6):718-722.
- Kaçan, A. ve Gelen, İ. (2020). Türkiye’deki uzaktan eğitim programlarına bir bakış. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(1), 1-21.

- Kahraman, M.E. (2020). Covid-19 salgınının uygulamalı derslere etkisi ve bu derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi: Temel tasarım dersi örneği. *İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 6(1), 44-56.
- Karaca, İ. , Karaca, N. , Karamustafaoğlu, N. & Özcan, M. (2021). Öğretmenlerin uzaktan eğitimin yararına ilişkin algılarının incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3(1), 209-224.
- Karakuş, İ. ve Yanpar Yelken, T. (2020). Uzaktan eğitim alan üniversite öğrencilerinin sosyal bulunuşluk ile işlemsel uzaklıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(1),186-201.
- Kaya, F. (2020). Yükseköğretimde Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesine ilişkin öğrenci görüşleri (Kastamonu Üniversitesi örneği). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). *Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu*
- Kaya, Z ve Önder, H. (2002). İnternet Yoluyla Öğretimde Ergonomi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 0(4), 426-434.
- Koca, A. ve Tural, O. (2021). Covid 19 salgını sürecinde değişen dinamikler üzerinden yeni kamusal alan olasılıkları. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(2), 360-377.
- Kocayığıt, A. & Uşun, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları (Burdur ili örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Barışık, C. Ş. & Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322.
- Lau, J., Yang, B., & Dasgupta, R. (2020). Will the coronavirus make online education go viral. *Times Higher Education*.
- Liguori, E., & Winkler, C. (2020).From Offline to Online: Challenges and Opportunities for Entrepreneurship Education Following the COVID-19 Pandemic. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*.
- Maushak, N. J. ve Ellis, K. A. (2003). Attitudes of graduate students toward mixed-medium distance education. *The Quarterly Review of Distance Education*, 4(2), 129-141.
- Moçoşoğlu, B. & Kaya, A. (2020). Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Sebebiyle Uygulanan Uzaktan Eğitime Yönelik Öğretmen Tutumlarının İncelenmesi . *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi* , 2 (1) , 15-43.
- Mupinga, D. M. (2005) Distance education in high schools: Benefits, challenges, and suggestions, the clearing house. *A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 78(3), 105-109, DOI: 10.3200/TCHS.78.3.105-109.
- Okçu, A. & Ağır, F. (2006). İlköğretimde çalışan öğretmenlerin internet kullanımına karşı tutumlarının belirlenmesi. *Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Özetler Kitabı (s.288). Gazi Üniversitesi, Ankara*
- Özbaş, S. (2016). Lise Öğrencilerinin Biyoloji Dersine Yönelik Tutumları. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/9 Spring 2016*, p. 659-668.
- Özbay, Ö. (2015). Dünya’da ve Türkiye’de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 377-394.
- Sae-Khow, J. (2014). Developing of Indicators of an E-Learning Benchmarking Model for Higher Education Institutions. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 13(2), 35-43.
- Sabancı, B., (2005). İlköğretimde Görev Yapan Branş Öğretmenlerinin İnternet Kullanma Durumları. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir*

- Şen, B., Atasoy, F., & Aydın, N. (2010). Düşük maliyetli web tabanlı uzaktan eğitim sistemi uygulaması. *Akademik Bilişim*, 10- 12.
- Tabata, L. N., & Johnsrud, L. K. (2008). The impact of faculty attitudes towards technology, distance education and innovation. *Research in Higher Education*, 49, 625-646.
- Telli Yamamoto, G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Uysal, M. & Karagöz, A. E. (2021). Aday Öğretmenlerin Covid-19 Pandemi Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Tutumlarının İncelenmesi.: Atatürk Öğretmen Akademisi Örneği. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (4) , 1274-1290.
- Uşun, S. (2006). Uzaktan eğitim. *Ankara: Nobel Yayınları*.
- Withers, J. D. A. & Sik-Lanyi, C. (2021). Sustaining Inclusive, Quality Education during COVID-19 Lockdowns. *Sustainability* 2021, 13(23), 13481.
- Yolcu, H. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237-250.
- Zhou, L., Li, F., Wu, S. and Zhou, M. (2020). 'School's out, but class' on', the largest online education in the world today: Taking china's practical exploration during the covid-19 epidemic prevention and control as an example. *Best Evidence of Chinese Education*, 4(2), 501-519.

6. EXTENDED ABSTRACT

From the past to the present, developments in all areas of life have also found a place in the education-teaching processes. When the historical course of education and training services is evaluated, it is seen that it is mostly affected by technological developments. Especially in the last century, distance education applications have been emphasized in order to eliminate some of the limitations of face-to-face education and to make the process faster and more efficient with technological devices that participate in social life. However, the fact that education and training services are basically provided in formal education institutions has revealed a preference situation such as applying distance education applications only when necessary. Today, it is known that there are distance education centers in almost every university in Turkey. Higher education students have to encounter the concept of distance education in their education life. However, due to the COVID-19 pandemic, which was announced to have emerged in China's Wuhan Province in November 2019 and rapidly affected the world, the distance education model has become a necessity, not a choice for many countries. Aside from the limitations in accessing technology, both teachers and students were caught unprepared for the compulsory distance education process. Particularly for students up to higher education, the limited socialization opportunities and focusing problems that arise with the pandemic and quarantine conditions negatively affect the success of the educational processes. During the pandemic period, the officials of the Ministry of National Education took the necessary precautions and made the necessary arrangements on the platform called Education Informatics Network, which operates within the ministry, and made it ready for distance education. In the process, teachers also tried to provide a high level of benefit from distance education for their students.

During the pandemic process, many microbiology experts have stated that new pandemics will enter our lives in the future. Therefore, by turning the pandemic into an opportunity, strengthening the technological infrastructure related to distance education and identifying the problems encountered are seen as an important issue in order to maintain the distance education activities in a healthy way in the future. However, in terms of the results of this research, it is expected that the examination of teacher opinions before and after the distance education process implemented during the current pandemic period, which is not clear how long it will last, will guide both education administrators, teachers and researchers and contribute to the literature.

The aim of this research is to examine teachers' attitudes towards distance education before and after the COVID-19 pandemic in terms of various variables. The population of the research consists of 13.422 teachers working in

primary, secondary and high schools in Sakarya in the 2020-2021 academic year. The study group of the research consists of 723 teachers working in official primary, secondary and high schools in Sakarya in the 2020-2021 academic year.

In this study, in which the descriptive survey model, one of the quantitative research designs, was used, two separate forms were used to collect the data. The first of these is the personal information form that includes the demographic information of the participants. The Attitude Scale Towards Distance Education developed by Ağır (2007) was used to measure teachers' attitudes towards distance education. Data analyzed with statistical package program. When the data analyzes are examined, when the results according to gender are evaluated, it is seen that male participants agree with the items indicating the advantage of distance education at a higher rate.

When the findings according to professional seniority were evaluated, it was understood that teachers with professional seniority between 0-5 years before the pandemic had a higher level of positive attitude towards the advantages of distance education before the pandemic than other groups. It is normal for this group of teachers, who are introduced to technology at an earlier age, to have a more positive attitude towards distance education processes. Again, it was understood that teachers with 6-10 years of professional seniority had a more positive attitude towards the advantages of distance education after the pandemic than teachers between 11-15 years.

When the results according to the school type are evaluated, it is understood that the teachers working in the primary school had a lower level of positive attitude towards the advantages of distance education before the pandemic. Considering at first, it can be predicted that this process can be carried out more easily for students at secondary and high school level. However, the fact that the participation rates of teachers working in primary school and teachers working in secondary schools to the advantages of distance education were at a similar level after the pandemic shows that primary school teachers somehow overcome the problems they feared at first, together with their students. Again, the fact that the positive attitudes of teachers working in high schools towards the advantages of distance education decreased towards other groups after the pandemic is considered important in terms of showing that teachers have difficulties in reaching their students in this process.

When the results according to the branch are evaluated, it is seen that special education teachers have a higher level of participation than classroom teachers in the items indicating the advantage of distance education before the pandemic. This situation is important in terms of showing the anxiety of classroom teachers when the age groups of their students and their technological literacy skills are taken into account. Again, before the pandemic, special education teachers had a higher level of participation than music teachers in the limiting items of the distance education scale. However, this situation was reversed after the pandemic and music teachers had a more negative attitude. Based on this result, it is thought that music teachers' anxiety levels were low at the beginning of the pandemic, but they were affected by the limitations of distance education during the teaching of this course, which can be considered practical in the distance education process. For special education teachers, on the other hand, it is seen that the situation progresses in the opposite way. It is thought that students with special needs have a stronger tactile memory and are more suitable for learning by doing and experiencing, although their anxiety levels are high at first, but they find solutions to these problems in the process.

When the results according to the computer usage level were evaluated, it was understood that the teachers who had insufficient computer usage level before the pandemic had a lower positive attitude than the teachers who had high-level computer usage skills in the advantage dimension of distance education. This is an expected result in terms of the fact that the process will be carried out in a computer environment.

When the results that emerged according to the status of receiving training for distance education were evaluated, it was seen that the teachers who received training for distance education had a higher level of positive attitude than the teachers who did not receive the advantage dimension of the distance education scale before the pandemic, but there was no significant difference after the pandemic. It is thought that the teachers who received training on distance education initially focused more on the advantages of the process and displayed a positive attitude, but these positive thoughts were weakened due to the problems that emerged during the process.

When the scale data is analyzed in terms of variables, it is seen that there are significant changes in the advantage dimension of the scale before and after the pandemic in general, and there is no visible difference in the limitation dimension. When the scale data are analyzed as a whole, it is seen that the rate of participation in the items indicating advantage of distance education has decreased compared to the pre-pandemic period, and the rate of participation in the items indicating limitation has increased, albeit slightly. As a result, it is understood that although the teachers accept the advantages of distance education, they score the survey items by considering the problems experienced in practice.

According to the results of the research, it was seen that the teachers who received training on distance education had a higher level of positive attitude than the teachers who did not. Training on distance education can be given to all teachers through in-service training. Students studying at all levels can be informed about distance education and measures can be taken to increase the success of the process. By examining the systems used by private education institutions in the distance education process, useful content and application features can be added to EBA. According to the results of the research, while the attitudes of teachers working in high schools towards distance education were more positive before the pandemic, there was a significant decrease after the pandemic. The problems experienced by the teachers and students working in high schools in the process can be examined by the authorities.